

Институција

Машински факултет у Нишу

Публикација

На коњу с лаптопом у бисагама
(Увод у ромолошке студије)

Писац

др Драгољуб Б. Ђорђевић,
редовни професор
Машинског факултета у Нишу

Рецензент

др Рајко Ђурић,
редовни професор Универзитета Уједињених нација
Европски центар за мир и развој у Београду

РЕЦЕНЗИЈА

Последњих се година у српским научним круговима, стидљиво али упорно, заговара идеја о конституисању ромологије као нове начуне дисциплине и институционализовању ромолошких студија на домаћим универзитетима. Њен гласнији заговорник јесте и проф. др Драгољуб Б. Ђорђевић, угледни нишки научни посленик, један од малобројних, а врских зналаца Рома, који стрпљиво и вредно последњих година “слаже” коцкице мозаика њиховог живота и обичаја. Аргумент који се притом износи неумољив је: у лепези предузетих мера за унапређење положаја Рома, у већини земаља централне и у југоисточне Европе и широм света – Бугарска, Румунија, Мађарска, Словачка, Чешка, Украјина, Турска, Италија, Немачка, Велика Британија, САД... – посебно место придаје се оснивању ромолошких катедри на додипломском, дипломском и докторском нивоу. Пита проф. Ђорђевић: зашто не ромолошка проучавања на неком од нишких факултета и израстање Универзитета у Нишу у балкански центар ромолошких студија?

Тиме би се обезбедило умножавање квалификованих професионалаца у меродавним школским установама, који ће се бавити истраживањем и промовисањем ромске културе. Коначно, оснивањем Катедре за ромологију наша би заједница потврдила да сигурно стреми заживљавању мултикултурног друштва, да се креће према ЕУ и на делу реализује Болоњски процес.

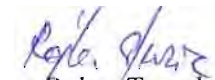
У множини зада така који би се наметули заживљавањем оваквог опсежног пројекта, неминовно би се отворило питање припреме и израда адекватног штива за стицање основних знања о пореклу, традицији и култури Рома. И ето нама изнова проф. Драгољуба Б. Ђорђевића, са новим и креативним решењем: рукопис *На коњу с лаптопом у бисагама* (са поднасловом *Увод у ромолошке студије*), социолошком памећу промишљене теме о сржи ромологије као научне дисциплине и манифестацијама „микрокосмоса“ ромског бића.

Пред нама је преломљени рукопис од 330 страница у А5 формату, са мноштвом аутентичних фотографија у боји и обиљем документарног материјала, распоређен у следећа поглавља: *Предговор*: Ромологија у процесу самоосвешћивања (Рајко Ђурић); *Увод*; I *Срж ромологије* (О чему би ромологија требало да води рачуна?; Променимо живот; Роми и етнокултурна правда; Rromanipe), II *Ромска умешност преживљавања* (Према социјално-економском подизању Рома; Роми на трачницама; Роми на бувљаку; Роми безработници); III *Страдање и жигосање Рома* (Страдање српских Рома у Другом светском рату; Роми, рат и мир; Рујнички случај); IV *Верски живот Рома* [Социологија религије верског живота Рома; Религијско-вероисповедна панорама Рома, Египћана и Ашкалија (и осталих националних мањина); Протестантизација Рома]; V *Култна места Рома* (Типологија култних места; Зајде Баца; Три примера култних места); VI *Култура смрти Рома* (Типологија гробља; Доњокомренско циганско гробље; Примери из шест округа); VII *Академски положај ромологије* (Нишка ромолошка школа; Ромолошке студије; Ромолошка литература); *Предметни регистар, Именски регистар, Summary, Белешка о текстовима, Белешка о аутору.*

Ређа се ниска социолошких „бисера“ који проговарају о важним темама свакидашњег живота ромског: генеза стратегија преживљавања у Рома, страдалништво у ратним и поратним околностима, карактеристике класичне религиозности и професионалног идентитета Рома, прича о ромским култним местима, ромска гробља као примери ромске културе смрти, перспективе ромолошких проучавања, итд. Све уз позивање на рецентну ромолошку литературу, публиковану последњих година у свету и код нас.

Најмање је двострука добит за српску научну мисао овим рукописом: 1. у предговору и уводу развејане су недоумице о прецизном називу и делокругу рада нове научне дисциплине, којој тек предстоји утемељење у српском академском простору и 2. домаћа ромологија обogaђује се новим емпиријским сазнањима, придоносећи, сматра рецензент, како успешнијој самоспознаји Рома, тако и бољем разумевању и поштовању ромске традиције од нерома. Истовремено, писањем проф. Драгољуба Б. Ђорђевића, град Ниш, ромски центар југоисточне Србије, потврђује се као расадник ромолошких кадрова и настављач вишедеценијске традиције гласноговорника ромске еманципације.

Својим дометом – скрупулозношћу теоријске анализе и богатством изворног емпиријског материјала, обимом (330 страница) и бројем аутоцитаата (преко 20) – рукопис иде у ред научних публикација које именујемо као монографије националног значаја. Уважавајући изречено, одговорно и са задовољством препоручујем Машинском факултету у Нишу да прихвати рукопис за штампу и објави студију *На коњу с лаптопом у бисагама*.

др Рајко Ђурић,

редовни професор Универзитета Уједињених нација
Европски центар за мир и развој у Београду

У Београду,
10. 6. 2009.

Институција
Машински факултет у Нишу

Публикација
На коњу с лаптопом у бисагама
(Увод у ромолошке студије)

Писац
др Драгољуб Б. Ђорђевић,
редовни професор Машинског факултета

Рецензент
Др Ђокица Јовановић,
ванредни професор
Филозофског факултета у Београду

РЕЦЕНЗИЈА

Професор Ђорђевић, знани социолог религије и ромолог, дао је несамерљив допринос изучавању живота и обичаја Рома, те наше социјално рањиве и културно скрајнуте националне мањине. Палета емпиријског изучавања захватила је све три битне структуралне области друштва: социјално-економску сферу, правно-политичко поље и подручје културе. **Ромска култура**, схваћена у ширем и ужем смислу – од образаца свакидашњег живота до верских обичаја – ипак је била центар његових ромолошких преокупација. Било да су у питању испитивања религиозних обичаја градских нишких Рома (Ђурђевдан и Васуљица), истраживања ромских култних места [какво је Зајде Баца, смештено испод зидина Нишке тврђаве (о коме многи Нишлија није ни елементарно обавештен)], проучавања ромске културе смрти преко типова гробаља и погребних обичаја (Доњокомренско циганско гробље), представљања ромских талената у култури и уметности (музичара, сликара, песника, мајстора старих заната) или документовања ромског холокауста (чија је саставница и страдање у логору на Црвеном крсту), др Ђорђевић је показао насупрот лаичком мњењу множине, која држи Роме за народ без аутентичне културе, чак без културе уопште, да они поседују, коликогод скромну, културу и без устезања треба да је прикажу и нуде свим добронамерним људима. *Његова књига јесте искрена и изистинска посвета ромској култури.*

Рукопис има 330 страница у формату А5, прегршт аутентичних фотографија у боји, обиље документарног материјала и преко 20 аутоцитата. Он се ослањала на резултате искуствених истраживања (13 таквих), које је сâм Ђорђевић или са сарадницима спровео у читавој Србији или, чешће, у њеном југоисточном делу – тамо, где је и најгушћа концентрација Рома. Просто нема града, села, засеока или ромске мале, гробља и култног места у западној, централној и, посебице, југоисточној Србији – од Ражња, преко Ниша, до Прешева и од Књажевца, опет преко

Ниша, до Куршумлије – а да тамо није крочила његова нога са стопалом неког од истраживача тзв. Нишке ромолошке школе, који су директно на терену, користећи низ поступака и помагала (информатор, непосредно посматрање, посматрање с учествовањем, анкета, теренска анкета, вођени интервју, фотографска метода, камера...), забележили оно што је било центар стручне окупације.

Целокупно богатство сакупљеног материјала анализирано је и смештено у публикацију следећим редоследом: ПРЕДГОВОР: РОМОЛОГИЈА У ПРОЦЕСУ САМООСВЕШЋИВАЊА (Рајко Ђурић); УВОД; I СРЖ РОМОЛОГИЈЕ (О чему би ромологија требало да води рачуна?; Променимо живот; Роми и етнокултурна правда; Romanipe), II РОМСКА УМЕШНОСТ ПРЕЖИВЉАВАЊА (Према социјално-економском подизању Рома; Роми на трачницама; Роми на бувљаку; Роми безработници); III СТРАДАЊЕ И ЖИГОСАЊЕ РОМА (Страдање српских Рома у Другом светском рату; Роми, рат и мир; Рујнички случај); IV ВЕРСКИ ЖИВОТ РОМА [Социологија религије верског живота Рома; Религијско-вероисповедна панорама Рома, Египћана и Ашкалија (и осталих националних мањина); Протестантизација Рома]; V КУЛТНА МЕСТА РОМА (Типологија културних места; Зајде Баца; Три примера културних места); VI КУЛТУРА СМРТИ РОМА (Типологија гробаља; Доњокомренско циганско гробље; Примери из шест округа); VII АКАДЕМСКИ ПОЛОЖАЈ РОМОЛОГИЈЕ (Нишка ромолошка школа; Ромолошке студије; Ромолошка литература); ПРЕДМЕТНИ РЕГИСТАР, ИМЕНСКИ РЕГИСТАР, SUMMARY, БЕЛЕШКА О ТЕКСТОВИМА, БЕЛЕШКА О АУТОРУ.

Поред реченог, а поштујући узусе конкурса Министарства науке, истичемо још неколико разлога који неизоставно квалификују рукопис за подршку и статус монографије националног значаја:

- његов значај за ред културолошких дисциплина у Србији;
- његово првенство у смислу утемељавања српске ромологије;
- његов допринос афирмацији културе Рома Ниша, Нишавског округа и југоисточне Србије у домаћим и међународним релацијама;
- његове аналитичке новости у изградњи типологија културних појава;
- његово тумачење богате емпријске грађе о култури Рома нашег краја;
- његово демонстрирање примера интеркултурне сарадње Рома и Срба у ниски културних образаца; и
- предговор „Ромологија у процесу самоосвешћивања“ проф. др Рајка Ђурића, нашег истакнутог књижевника и светски виђеног ромског интелектуалца, који је учинио похвалу аутору, нишким Ромима и самим Нишлијама, пишући: „Један од битних услова и

врло важна претпоставка за развој новог европског мишљења су одстрањење расних и колонијалних концепата и стварање модела који доприносе и унапређују заједнички живот у свим његовим аспектима. Без кључа новог европског мишљења нечовечност може имати и даље осигурану будућност, што би био нови пораз Европе, њених народа и њихових култура.

У томе видим значај и вредност ове Ђорђевићеве књиге, у чијем наслову реч 'лаптоп' треба схватити као метафору, која симболички означава почетак те заједничке будућности, која – поновићу још једном – нипошто не сме бити отисак оних копија које су произвеле раније 'машине' за копирање.“

Рукопис је у рангу монографије националног значаја, има довољан број страница и аутоцитата. Елем, све наведено ми даје за право да с потпуном академском одговорношћу здушно подржим рукопис *На коњу с лаптопом у бисагама* и препоручим Машинском факултету у Нишу да омогући његово излажење.

У Београду,
12. 6. 2009.

др Ђокица Јовановић,
ванредни професор *социологије културе*
Филозофски факултет у Београду

